

Onderhoudsstaat Zeeuwse kerken

De onderhoudsstaat van kerken in Zeeland varieert per gemeente maar is over het algemeen redelijk. Met name in Zeeuws-Vlaanderen constateert de Monumentenwacht een verdere verslechtering van de situatie.

gemeente	aantal geïnspecteerde kerken	staat van onderhoud*	kwalificatie ontwikkeling onderhoud**
Middelburg	10	8,30	2,20
Vlissingen	5	8,20	2,40
Schouwen-Duiveland	17	7,24	2,59
Veere	4	7,21	2,50
Noord-Beveland	3	7,67	2,33
Borsele	14	7,36	2,43
Tholen	11	7,45	2,00
Reimerswaal	4	6,50	2,25
Kapelle	6	6,67	2,17
Goes	9	6,89	2,10
Hulst	13	6,61	1,77
Sluis	14	6,71	2,07
Terneuzen	15	6,20	1,93
Totaal	135	7,09	2,21
geloofsrichting			
Protestants	97	7,36	2,32
Rooms-katholiek	31	6,19	1,81
Overig/onbekend	7	7,29	2,43
Totaal	135	7,09	2,21

* 3 = slecht, 4 = matig/slecht, 5 = matig, 6 = matig/redelijk, 7 = redelijk, 8 = redelijk/goed, 9 = goed

** 1 = verslechterd, 2 = stabiel, 3 = verbeterd

PZC | Donja Odijk | bron Provincie Zeeland | foto Dirk-Jan Gjeltema

In de bres voor

Van een regering die zegt te hechten aan het religieus erfgoed werd voortvarendheid verwacht. De werkelijkheid vormt echter een enorme domper, vindt de Task Force Toekomst Kerkgebouwen van de nieuwe, tijdelijke beleidsmaatregel van minister Plasterk. Dat beleid is 1 juli van kracht geworden. Volgens de Task Force, een landelijk burgerinitiatief, komen meerdere kerkgebouwen onnodig in de gevarenzone.

door Marcel Modde

foto's Dirk-Jan Gjeltema & Peter Nicolai

Zeeland telt 280 kerken die volgens de Stichting Cultureel Erfgoed als historisch kunnen worden aangemerkt. Ook de 65 gebouwen die in de periode 1940-1970 werden gebouwd, rekent het SCEZ tot dat erfgoed. Middeleeuws, jong, protestants, katholiek, rijksmonument of een belangrijke karakteristieke gemeen: het zijn veelal beeldbepalende gebouwen die van oudsher het hart van de Zeeuwse samenleving vormen, stelt de stichting vast. Valt dat beeld weg door verval, herbesteding of sloop, dan verandert daarmee de specifieke uitstraling van die omgeving in dorp of stad ingrijpend.

David Koren, coördinator Steunpunt Monumentenzorg bij de SCEZ, wil in september de potentiële kandidaten voor een Platform Historische Kerken bij elkaar roepen. Het plan voor oprichting van zo'n provinciebrede waakhondengroep komt voort uit de nota cultuur-

historie en monumenten 2007-2012, die de provincie vorig jaar vaststelde.

Plasterk wees honderd nieuwe monumenten aan en beperkte zich daarbij tot de meest waardevolle objecten uit de wederopbouwperiode 1940-1958. Hoewel op dat lijstje ook een aantal kerken en industrieel erfgoed staat, maakt de Task Force bezwaar tegen een 'aanwijzingsbeleid dat op een arbitraire manier onderscheid maakt van monumenten van vóór en na 1940'. Wetenschappers en erfgoedorganisaties als het Cuypersgenootschap zijn met de Task Force van mening dat bij lange na niet alle kerkgebouwen van nationale en internationale betekenis voldoende zijn beschermd. „Voor de lokale en landelijke groepen die zich inzetten voor een rijksbescherming van kerkgebouwen van vóór 1940, is

het beleid van de minister een enorme domper.” In de praktijk kan alleen toekenning van een gemeentelijke monumenten-

Een zeven leden tellende werkgroep doet er alles aan om de Heilige Theresia te behouden.

Heikant zonder kerk is als een koning zonder kroon

De zondagmis in parochiekerk Heilige Theresia van het Kindje Jezus in Heikant wordt gemiddeld door een kleine vijftig gelovigen bezocht. Dat loopt niet bepaald storm. Maar tijdens een communie, huwelijk of een begrafenis loopt gewoonlijk zowat het hele dorp uit en komen ze stoelen tekort. „En dat is het bewijs dat Heikant niet zonder kerk kan”, zegt Karel Martinet, secretaris van de Werkgroep Heikantse Kerk. „Onze kerk móet gewoon behouden blijven.”

De Heikantse kerk is met zijn 76 jaar een jonkie, maar zo bijzonder dat ze een monumentenstatus heeft. Het godshuis, opgetrokken in de zogenaamde Interbellumstijl, heeft onmiskenbare art deco-kenmerken. De kruisweg is anders dan anders. Heeft elke roomse kerk veertien staties die de laatste dag van Jezus uitbeelden, Hei-

kant heeft er vijftien. De laatste is de paasstatie. Hoe exceptioneel ook, de Heikantse kerk is een zorgenkindje. Onderhoud en restauratie vergen een fortuin. De zeven leden van de Werkgroep, opgericht in 1997, zetten zich namens de bevolking in om het geld hiervoor bij elkaar te schrapen, uit liefde voor het bedehuis. Het lood van het glas-in-lood moet dringend worden vervangen, want de ruitjes vallen er zowat uit, de schoorsteen is gescheurd en moet worden gerestaureerd en ga zo maar door. Dat kost geld. Met Kerkbalans en de jaarlijkse mosselmaaltijd ten bate van de kerk wordt zo'n tweeduizend euro opgehaald en de rest van het geld komt uit het potje van het kerkbestuur en de broodnodige subsidie. De inzet van vrijwilligers, die gratis hun diensten aanbieden, is onmisbaar. In totaal zal een grondige restauratie ongeveer 700.000 euro kosten.

Als het aan Martinet ligt, zal de Heikantse kerk nooit of te nimmer haar functie van gebedshuis verliezen. „Dat je af en toe de kerk kan verhuren voor een mooi (klassiek) concert of een expositie, dat is prima, maar daar moet het dan wel bij blijven. Voor het geld moeten we het niet doen, want je moet toch de kachel laten branden en de lichten aandoen, dus we houden er amper iets aan over. Zulke activiteiten houden we puur voor de bevolking, het is goed voor de leefbaarheid.” Jaren geleden was er sprake van dat de kerk een mooie locatie voor een landelijk orgelmuseum zou zijn, met vijftigduizend bezoekers per jaar. Martinet: „Wij zouden als gelovigen dan nog een kleine ruimte tot onze beschikking hebben. Gelukkig is dat toen niet doorgestaan, zie je het voor je? Een orgelmuseum?” Ook de kerk delen met bijvoorbeeld de bibliotheek ziet Martinet niet

als een reële optie. „Daar is Heikant te klein voor.”

Met lede ogen ziet Martinet de trend aan van kerkjes die overbodig geworden zijn door geldgebrek of een gebrek aan liefde verkocht en verbouwd worden. Dat wil de Werkgroep dan ook hoe dan ook voorkomen. Angst dat in de Heilige Theresia ooit appartementen komen, een hotel of een winkel, heeft Martinet niet. „De kerkjes die dat overkomt, hebben toch meer het formaat villa. Kijk maar naar Ossensisse of Groede. Onze kerk is daar eigenlijk te groot voor, gelukkig.” Vanwege de jonge leeftijd van de kerk is Martinet positief over het behoud van de kerk. „Ze kan heus nog lang mee.” Aan gebrek aan liefde zal het niet liggen.

Sheila van Doorselaer